

MALTA

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX)
(GURISDIZZJONI SUPERJURI)
(SEZZJONI GENERALI)
MAGISTRAT DR.
JOSETTE DEMICOLI**

Seduta tal-15 ta' Mejju, 2015

Citazzjoni Numru. 144/2007/1

Frank Rapa f'ismu proprju u kif ukoll l-avukat Dr Samuel Azzopardi li b'digriet tal-5 ta' Frar 2008 fl-atti tal-mandat ta' sekwestru 207/07 fl-istess ismijiet gie nominat bhala kuratur deputat sabiex jirrapprezenta lis-socjeta' Rapa Brothers Co Ltd u b'digriet tat-12 ta' Mejju 2015 gie nominat sabiex jissostitwixxi fir-rapprezentanza ta' Rapa Brothers Co Ltd Dr Kevan Azzopardi fil-kwalita' tieghu ta' stralcjarju tal-istess kumpanija

-vs-

Teddy Rapa personalment u Rapa Showrooms Co Ltd

Joseph Magro

Il-Qorti;

Rat ir-rikors guramentat li jaqra hekk:

1. Illi s-socjeta' konvenuta kienet ottjeniet il-hrug ta' mandat ta' zgumbrament numru 113/06 fl-ismijiet Teddy Rapa noe vs Frank Rapa noe in forza ta' liema kien gie ordnat li s-sit gewwa ta' Xhajma limiti tan-Nadur, Ghawdex kellu jigi rez battal mill-ingenji, makkinarju, materjal u effetti mobbli kollha appartenenti lis-socjeta' attrici;
2. Illi difatti fuq l-imsemmi sit fejn kien qed jigi gestit in-negozju tas-socjeta' attrici ghal snin shah kien hemm effetti mobbli appartenenti kemm lill-istess socjeta' attrici u kif ukoll lill-attur di proprio, li ta' l-ahhar kien u ghadu azzjonista u direttur tal-istess socjeta' attrici;
3. Illi l-esekuzzjoni ta' 'l fuq precitat mandat ta' zgumbrament kien qieghead isir tramite d-direzzjoni u supervizzjoni tal-Marixxal tal-Qorti;
4. Illi l-esekuzzjoni effettiva u materjali pero' kienet qed tigi operata mill-konvenut Joseph Magro u min-nies imqabba u jew kontrattati minnu kif ordnat minn din l-istess Qorti fuq talba tal-istess socjeta' konvenuta u kif ukoll tal-konvenut Teddy Rapa di proprio;
5. Illi fil-kors ta' tali esekuzzjoni partikolarment fl-izmantellar tal-makkinarju u ngenji li jiswew flus kbar beda jirrizulta li din kienet qed tigi esekwita b'manjiera negligenti grossolana jew mhux addirittura b'mod doluz bil-konsegwenza li gew kagonati hsarat kbar fl-istess ingenji u makkinarju;

6. Illi l-atturi kienu gibdu l-attenzjoni tal-Marixxal tal-Qorti Joe Xuereb dwar dan l-agir abbusiv u illegali partikolarment waqt access li nzamm fuq is-sit in kwistjoni nhar il-Hamis 16 ta' Mejju 2007 fejn anke ngibdu sensiela ta' ritratti bhala prova ta' dan;
7. Illi in segwitu ta' dan, l-atturi kienu talbu diversi drabi lil dina l-Onorabbli Qorti permezz ta' diversi rikorsi biex titwaqqaf hesrem tali esekuzzjoni li kienet qed tigi operata b'tant negligenza liema talbiet pero' gew michuda u x-xoghol da parti tal-konvenut Magro baqa' jissokta sakemm huwa stess waqaf minn jeddu;
8. Illi d-danni u hsarat kawzati fl-ingenji tal-atturi jiswew eluf kbar ta' liri sabiex tirrimedjahom u whud minnhom jistghu sahansitra gew rezi mhux vale la pena li tirrangahom u kwindi jkunu jridu jigu sostitwiti;
9. U peress illi r-responsabilita' ghall-kagun ta' tali hsarat ghandha tigi meqjusa bhala li tinkombi fuq il-konvenuti kollha jew fuq min minnhom ghas-sehem rispettiv taghhom fil-kors ta' tali ezekuzzjoni;
10. U peress illi dawn il-fatti hawn fuq dikjarati bil-gurament li jikkostitwixxu l-premessi u l-aggravji tat-talba tal-atturi huma maghrufa lill-attur personalment;

Ghaldaqstant l-atturi talbu lil din il-Qorti:

1. Tiddikjara li l-konvenuti jew min minnhom huma responsabbli ghall-hsarat kawzati fl-ingenji proprjeta' tal-atturi li kienu jinsabu fuq is-sit f'Ta Xhajma limiti tan-Nadur, Ghawdex;
2. Tillikwida l-valur tal-hsarat kawzati fl-istess ingenji okkorrendo permezz tan-nomina ta' esperti teknici;

3. Tikkundanna lill-konvenuti jew lil min minnhom sabiex ihallsu lill-atturi d-danni rispettivi hekk kif likwidati minn dina l-Qorti;

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment ma' dan ir-rikors guramentat kontra l-konvenuti minn issa ngunti ghas-subizzjoni.

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenut Teddy Rapa personalment u Rapa Showrooms Co Ltd fil-kwalita' tieghu premessa li permezz taghha gie eccepjet:

1. Preliminarjament in-nuqqas ta' interess guridiku tal-konvenut eccipjenti fil-kwalita' tieghu premessa peress illi jirrizulta mill-premessi tar-rikors promotur li l-eccipjenti ma kellu x'jaqsam xejn mad-danni reklamati. Id-danni li qed jirreklamaw l-atturi huma bbazati fuq il-'culpa aquiliana' u cioe' n-negligenza li wrew il-Marixxal tal-Qorti jew nies imqabbdin minnu fl-izmantellar ta' makkinarju appartenenti lill-atturi waqt esekuzzjoni ta' mandat ta' zgumbrament. Hlief ghall-prezentata ta' l-imsemmi mandat u ghal hlas tal-ispejjes relattivi l-esponenti ma kellhom x'jaqsmu xejn mal-esekuzzjoni tal-imsemmi mandat la fizikament u lanqas bl-ebda mod iehor. Allura ma jista' jkun hemm ebda ness guridiku bejn id-danni reklamati u l-persuna tal-eccipjenti.
2. Fil-mertu u minghajr pregudizzju ghall-premessi n-nuqqas ta' bazi guridika ghall-azzjoni ntentata mill-atturi peress li hawn si tratta minn danni reklamati minhabba esekuzzjoni ta' mandat ta' zgumbrament. Il-mandat ta' zgumbrament huwa wiehed minn dawk il-mandati li jigu ezegwiti wara titolu esekuttiv u cioe' wara sentenza tal-Qorti. L-ordni ta' zgumbrament hija fis-sentenza tal-Qorti u l-konvenut jinghata certu zmien (f'dan il-kaz tlett xhur) sabiex jizgombra. Huwa fil-kaz ta' nuqqas ta' ottemperanza ma' l-ordni tal-Qorti li jigi stitwit il-mandat ta' zgumbrament. Dan

ifisser li l-izgumbrament a tenur tas-sentenza gudizzjarja hija responsabilita' tal-konvenut li suppost kellu jaghzel hu l-mod u manjiera lilu koncess sabiex jaffettwa l-izgumbrament.

3. Illi darba li l-konvenut naqas bhalma gara f'dan il-kaz li jottempera ruhu ma' l-ordni tal-Qorti, jiskattaw il-mekkanizmi kontemplati fil-Ligi tal-procedura u l-konvenut jigi zgombat mill-Marixxal tal-Qorti. L-izgumbrament ghalhekk isir b'ministeru tal-Marixxal li huwa l-'lunga manus' tal-Qorti u huwa jkun il-persuna li tesegwixxi l-izgumbrament. Ghalhekk jekk hemm xi responsabilita' bhal dik kontemplata mill-atturi f'din il-kawza, din taqa' fuq il-Marixxal tal-Qorti u fuq hadd aktar.
4. Illi pero' lanqas ghandha tigi kontemplata ebda responsabilita' ghaliex darba li l-konvenut ikun naqas li minn jeddu jizgombra, ma hemm ebda mod kif ghandu jigi esegwit il-mandat hlief billi l-marixxal jitfa' 'l barra mis-sit in kwistjoni l-mobbli u l-effetti mobbli kollha li kellu l-konvenut fl-istess sit. Il-marixxal ma huwa obligat juza ebda diligenza jew xi gradi taghha fl-esekuzzjoni tal-mandat li huwa dak li, litteralment jitfa' hwejjeg il-konvenut il-barra mis-sit tal-attur. F'din l-operazzjoni la hija mehtiega ebda grad ta' diligenza u lanqas jista' jinqata' kaz ta' negligenza da parti tal-marixxal tal-Qorti;
5. Illi fi kwalunkwe kaz ukoll l-atturi jridu jippruvaw l-allegati danni reklamati ghaliex ghajr allegazzjonijiet vagi li ghamlu fir-rikors promotur, qajla jidher xi sustanza fl-allegazzjonijiet taghhom.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat ir-risposta tal-intimat Joseph Magro li permezz taghha eccepixxa li:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fid-dritt u fil-fatt, u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kollha kontra l-atturi;
2. Illi jekk hemm xi responsabilita', din m'hija ta' hadd hlief aktar tal-istess attur Frank Rapa, li sfida kull ordni ta' din il-Qorti kif ukoll tal-ufficjali taghha; kien hu li naqas li jzarma u li johrog mill-fabbrika l-makkinarju u l-ingenji kollha li l-Qorti kienet ordnat li jitnehhew f' terminu li kienet iffissatlu; u kien l-istess Frank Rapa li dahal fil-fabbrika u fixkel l-operat tal-marixxal u tal-esponenti, u kien hu stess li beda jaghmel hsara fil-makkinarju u l-ingenji li l-Qorti kienet ordnat li jinhargu minn hemm gew, u dan sar quddiem ghajnejn kull min kien prezenti kemm il-marixxal u l-pulizija;
3. Salvi twegibiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Semghet ix-xhieda.

Rat ir-rapport tal-esperti nominati mill-Qorti.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha inkluz in-noti ta' sottomissjonijiet.

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza.

Kunsiderazzjonijiet

Din il-kawza qeghdha ssir in segwitu ghall-esekuzzjoni ta' mandat ta' zgumbrament numru 113/06 fl-ismijiet 'Jude Taddeo Rapa sive Teddy Rapa noe vs Francesco sive Frank Rapa noe'.

Jirrizulta mill-atti li originarjament il-mandat ta' zgumbrament kien gie prezentat fit-3 ta' Awwissu 2006 in segwitu ghas-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell. Biss, permezz ta' digriet tal-istess Qorti ta' l-Appell giet ordnata s-sospensjoni tal-mandat ta' zgumbrament minhabba li kienet giet prezentata kawza ta' ritrattazzjoni.

Fis-sentenza taghha tas-26 ta' Mejju 2006, il-Qorti ta' l-Appell kienet ordnat lis-socjeta' attrici odjerna biex tohrog mill-art imsejha 'Tal-Ghonq' sive 'Tan-Nuffara' sive 'Ta' Ciangar', Limiti ta' Victoria, Ghawdex fi zmien xahrejn minn dakinhar tas-sentenza.

It-talba ghar-ritrattazzjoni giet deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-14 ta' Mejju 2007 li permezz taghha cahdet it-talba tas-socjeta'. L-istess socjeta' naqset li tottempera ruhha ma' l-ordni tal-Qorti. Ghalhekk il-konvenut Frank Rapa pprezenta rikors fis-16 ta' Mejju 2007 sabiex il-mandat ta' zgumbrament jigi ezegwit.

Jirrizulta mill-atti li l-Marixxal tal-Qorti, Joseph Xuereb, mar ikellem lill-attur Frank Rapa ghal aktar minn darba biex ihejji biex johrog. Infatti l-istess Marixxal xehed li kienu ghaddew xi xahrejn minn meta kien mar ighid lil Frank Rapa li kien ghaddielu z-zmien li kienet taghtih il-ligi sakemm dahal fix-xena Joseph Magro li huwa l-konvenut odjern u li huwa l-persuna li gie inkarigat mill-istess marixxal tal-Qorti sabix ighin fit-trasport u t-tnehhija tal-affarijiet ingombruzi¹. Huwa xehed li sakemm tqabbad il-konsenjatarju (li dahal ftit qabel it-22 ta' Lulju 2007)

---

¹ Rikors tat-23 ta' Lulju 2007 fl-atti tal-Mandat ta' Zgumbrament

l-attur ma kien hareg xejn mill-post. Pendenti l-proceduri Frank Rapa beda jnehhi permezz ta' trakkijiet xi affarijiet minn gewwa l-plant li sostna li kienu tieghu personali. L-istess Marixxal xehed u anki jirrizulta mill-atti tal-mandat ta' zgumbrament li l-attur odjern ma kkoperax wisq magghom.

Mhux kontestat lanqas li sal-gurnata li l-impjant kien qieghed jigi okkapat minn Frank Rapa kemm l-impjant tal-bricks kif ukoll tal-concrete kienu ghadhom jiffunzjonaw tajjeb.

Jirrizulta wkoll mill-atti tal-mandat ta' zgumbrament li saru diversi rikorsi minn Frank Rapa li permezz taghhom kien qieghed jilmonta li kienet qeghdha ssir hsara fil-proprjeta' ta' Rapa Brothers fil-kors ta' l-izgumbrament billi l-allegazzjoni kienet li kienu qeghdin ikunu negligenti u traskurati fil-*modus operandi* ta' l-izmantellament tal-ingenji.

Illi huwa wkoll stabbilit li l-konvenut Joseph Magro ma kienx gie nominat bhala kunsinnjatarju ghaliex jirrizulta mill-atti li bhala konsenjatarju kien gie nominat certu Carlo Cauchi li ghandu parentela ma' Frank Rapa. J oseph Magro kien qieghed izarma l-impjant.

Il-konvenut Teddy Rapa ma kienx involut fl-istadju tal-esekuzzjoni tal-mandat ta' zgumbrament.

Illi f'wiehed mid-digrieti tal-Qorti fl-atti tal-mandat ta' zgumbrament dak datat 24 ta' Lulju 2007 jinghad:

“il-konsenjatarju Carlo Cauchi li jkun responsabbli għall-oggetti kollha illi jitqiegħdu taht il-kustodja tiegħu pendent i l-ezitu tal-kawzi li għad iridu jiddeciedu x'ser jigri mis-socjeta' eżekutata u l-proprjeta' tagħha”.

“illi l-makkinarju appartenenti lis-socjeta' eżekutata irid jigi zmantellat b'attenzjoni, biex kemm jista' jkun ma tigrilux hsara, minn persuni nkarigati mill-marixxal”.

Illi f'din il-kawza gew nominati bhala esperti teknici Vincent Ciliberti u l-Inginier Victor Bonello. Mir-rapport jirrizulta li l-impjant mertu ta' dawn il-proceduri gie spezzjonat f'zewg lokalitajiet. Il-parti l-kbira ta' l-impjant gie spezzjonat fejn kien attwalment armat, fiz-zona, Triq Xhajma, filwaqt li partijiet ohra gew spezzjonati fiz-zona Ta' Gruwa. Is-sur Ciliberti jirrileva fir-rapport li ha in kunsiderazzjoni wkoll il-fatt li l-impjant kien ilu zarmat is-snin, u allura gie mehud in kunsiderazzjoni l-fatt ta' deterjorament konsegwenza ta' l-elementi, kif ukoll nuqqas ta' manteniment fuq l-impjant. Qabel il-hatra ta' l-Inginier Bonello, is-sur Ciliberti pprezenta nota fejn esprima l-opinjoni tiegħu li tali impjant jista' jerga' jigi armat, wara pero', li ssirlu l-manutenzjoni rikjesta, fid-dawl li l-impjant kien ilu fl-istat li fih instab għal diversi snin. L-opinjoni teknika tas-sur Ciliberti kienet li deher li l-impjant ta' dik l-entita' kien gie zarmat skont is-sengħa u l-arti, fl-aspett mekkaniku tiegħu, izda b'diversi nuqqasijiet f'dak li hu aspekt elettriku.

Illi fir-rapport tagħhom l-esperti teknici rigward il-**Lat Mekkaniku** rrelataw is-segħenti:

“Illi f'cirkostanzi normali, impjant ta' dan it-tip ikollu t_{max} (12) il-sensor, b'sitta minnhom bil-funzjoni li jkun assigurat li ma jintefax aktar materjal milli jkun rikjest, filwaqt li l-funzjoni tas-sitta l-ohra hu li jassiguraw li ma

Kopja Informali ta' Sentenza

jinxtehitx materjal inqas. Dan apparti sitt sensors ohra li l-funzjoni taghhom tkun li jidderigu l-materjal differenti f'liema garzelli ghandu jinxtehet.

Illi huwa stmat illi dawn it-tip ta' sensors jiswew circa mija u ghoxrin Euro (€120) il-wiehed, u l-esponenti, ghalkemm ghamel hiltu kollha biex janalizza l-listi estensivi prezentati mill-Marixxal Joseph Xuereb fil-volum tal-mandat ta' zgumbrament, imkien ma jirrizulta li dawn is-sensors inhargu mil-lok zgumbrat, u ghaldaqstant, ghalkemm l-intimat insista li s-sensors tpoggew f'kaxxa, u thallew fil-lok, dawn ma gewx lokati fil-hin ta' l-accessi mizmuma.

Illi madankollu, ma jistax ma jittehidx in kunsiderazzjoni l-fatti kif jirrizultaw mill-volum tal-mandat ta' zgumbrament, u cioe', il-persjoni li biha kienu kienu qeghdin jitwettqu x-xoghljiet, u l-fatt illi l-intimat spicca abbanduna l-inkarigu tieghu.

Illi fir-rigward ta' nuqqas ta' tiskir tal-mizien u l-hoppers, ghalkemm dan il-fatt gie kostatat fil-hin ta' l-access mizmum, fi kwalunkwe kaz, jekk ikun il-kaz illi l-impjant kellu jerga' jigi armat, ikun mehtieg li jsir kalibrar mill-gdid, metodu li certament jkollu jsir kull meta impjant ta' dan it-tip jigi armat. "

Dwar il-Lat Elettriku l-esperti rrelataw:

"Illi mill-att elettriku, hija l-opinjoni ta' l-esponenti Ing. Victor Bonello li l-cables ma kienux gew zarmati b'mod responsabbli bizzejjed biex, waqt li jigu protetti mill-kundizzjonijiet ambjentali, ikunu mmarkati b'mod inelidibbli, b'dan li jkun assigurat li jkun facli jergghu jigu armati fil-futur."

L-espert esebixxa diversi ritratti li juru:

- (a) cables zarmati minghajr marki
- (b) cables li ghalkemm immarkati, il-marki dghajfa u mhux protetti kontra l-elementi ambjentali
- (c) cables li gew zarmati jew addirittura maqtugha u bla marki.

Illi l-istess esperti komplew jirrelataw:

“Illi l-istima fir-rigward ta' kablagg mill-gdid ta' l-impjant kollu, installazzjoni tas-sistema eletrica ntera, u ittestjarju u kummissjoni hija stmata li tlahhaq hamsa u ghoxrin elf Euro (€25,000).

Illi l-esponenti lanqas ma jista' ma jithassibx ukoll fuq il-pannelli tal-kontroll li thallew ukoll esposti ghal elementi ambjentali. Dawn jikkonsistu f'kaxxi li jikkomprenđu relays, timers, contactors, connectors, li kollha, meta esposti ghal umdita' gholja, jkun hemm il-propensita' li jizviluppaw problema fil-punti ta' kuntatti taghhom.

Illi mehud anke dan in kunsiderazzjoni, din tinkorri spiza addizzjonali ta' tmintax il-elf Euro (€18,000).”

Illi mir-risposti li nghataw mill-istess esperti ghall-mistoqsijiet li sarulhom in eskussjoni jirrizulta li, fuq domanda tal-konvenut Magro, kieku l-makkinarju nzamm f' post maghluq kien ikun dejjem protett. Fil-fehma tal-esperti, protezzjoni dejjem trid tinghata lil kwalunkwe tip ta' makkinarju li jkun qiegħed jigi zarmat, irrispettivament mit-tul ta' zmien li jkun sejjer idum zarmat.

Illi l-konvenut Magro talab ukoll lill-esperti jikkonfermaw li t-taping bil-kuluri li kienu saru minnu mal-wires maqtughin biex iservu ta' marki ta' kif kienu l-connections tal-elttriku kien metodu tajjeb. L-esperti spjegaw li f'dan l-ambjent fejn il-connections huma ferm numeruzi, l-uzu ta' tape kulurit mhux adattat. F'cirkostanzi simili, jigi applikat tape nnumerati b'numri u ittri ta' identifikazzjoni. Fil-fatt huma rrapportaw li certi cables kienu mmarkati b'mod inadegwat, filwaqt li l-bicca l-kbira kienu minghajr ebda marki. Huma rrispondew li ma kienux f'posizzjoni li jghidu jekk kienx hemm aktar marki u tnehhew u min nehhihom u dan in risposta ghall-allegazzjoni tal-konvenut li Frank Rapa kien nehha l-marki.

Illi l-konvenut Joseph Magro ghalkemm originarjament talab il-hatra ta' periti perizjuri minhabba li hassu aggravat mir-rapport huwa ma nsistix fuq tali talba. Illi hekk kif inghad fis-sentenza **Victor Mangion et vs Raphael Aquilina et**² hu minnu li kif assodat f'bosta decizjonijiet il-konkluzjonijiet peritali huma bhal materjali struttorji ohrajn kontrollabbli mill-gudikant, tant li kif jinghad fl-artikolu 681 tal-Kapitolu 12, il-Qorti mhix marbuta li taccetta dawn il-konkluzjonijiet kontra l-konvinzjoni taghha nfisha. Gie deciz, izda, illi *'dan ma jfissirx pero' illi l-Qorti tista' taghmlu b'mod legger jew kapriccjuz. Il-konvinzjoni kuntrarja taghha kellha tkun ben informata u bazata fuq ragunijiet li gravament ipoggu fid-dubju dik l-opinjoni teknika lilha sottomessa b'ragunijiet li ma ghandhomx ikunu privi mill-konsiderazzjoni ta' l-aspett tekniku tal-materja taht ezami'*³.

Illi ntqal ukoll li l-Qorti ma tistax tinjora r-relazzjoni peritali sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzjoni ta' tali relazzjoni ma kinitx gusta u

---

² Cit Nru: 880/1994PS deciza fid-9 ta' Marzu, 2005

³ **Philip Grima vs Carmelo Mamo et noe**, Appell, 29 ta' Mejju, 1998

korretta. Din il-konvinzjoni pero' kellha tkun wahda motivata minn gudizzju ben informat, anke fejn mehtieg, mil-lat tekniku⁴.

Illi fl-istess sentenza giet ukoll iccitata b'approvazzjoni d-decizjoni fl-ismijiet **Giswarda Bugeja et vs Emmanuele Muscat et**⁵ li rriteniet li l-*giudizio dell'arte* espressa mill-perit tekniku ma jistax u m'ghandux, aktar u aktar fejn il-parti nteressata ma tkunx ipprevaliet ruhha mill-fakolta' lilha moghtija ta' talba ghal nomina ta' periti addizzjonali, jigi skartat facilment, ammenokke ma jkunx jidher soddisfacentement illi l-konkluzzjonijiet peritali huma, fil-kumpless kollha tac-cirkostanzi, irragonevoli.

Din il-Qorti, fic-cirkostanzi, ma ssibx raguni li twassalha li tiskarta r-rapport peritali. Ghalhekk il-Qorti tadotta r-relazzjoni peritali u dan wara li fliet bir-reqqa dak li qalu x-xhieda, l-atti u d-dokumenti kollha.

Illi stabbilit is-suespost, din il-Qorti se tghaddi biex tikkunsidra l-eccezzjonijiet mressqa mill-konvenuti.

L-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti Teddy Rapa personalment u Rapa Showrooms Co Ltd

Illi permezz ta' din l-eccezzjoni dawn il-konvenuti qeghdin jecepixxu preliminarjament:

---

⁴ **Anthony Cauchi vs Carmel Mercieca**, Appell, 6 ta' Ottubru 1999; **John Saliba vs Joseph Farrugia**, Appell, 28 ta' Jannar 2000 u **Joseph Calleja noe vs John Mifsud**, Appell, 19 ta' Novembru 2001.

⁵ Appell Civili deciz fit-23 ta' Gunju, 1967

Preliminarjament in-nuqqas ta' interess guridiku tal-konvenuti eccipjenti fil-kwalita' tieghu premessa peress illi jirrizulta mill-premessi tar-rikors promotur li l-eccipjenti ma kellu x'jaqsam xejn mad-danni reklamati. Id-danni li qed jirreklamaw l-atturi huma bbazati fuq il-'culpa aquiliana' u cioe' n-negligenza li wrew il-Marixxal tal-Qorti jew nies imqabbdin minnu fl-izmantellar ta' makkinarju appartenenti lill-atturi waqt esekuzzjoni ta' mandat ta' zgumbrament. Hlief ghall-prezentata ta' l-imsemmi mandat u ghall-hlas tal-ispejjez relattivi l-esponenti ma kellhom x'jaqsmu xejn mal-esekuzzjoni tal-imsemmi mandat la fizikament u lanqas bl-ebda mod iehor. Allura ma jista' jkun hemm ebda ness guridiku bejn id-danni reklamati u l-persuna tal-eccipjenti.

Illi mill-atti rrizulta li dawn il-konvenuti eccipjenti ma kellhom l-ebda sehem attiv fl-ezekuzzjoni fizika tal-impjant u lanqas ghall-mod kif l-istess makkinarju sussegwentement gie preservat. L-involviment ta' dawn il-konvenuti kien li pprezentaw rikors ghall-hrug ta' mandat ta' zgumbrament wara li kienet giet ottenuta sentenza favorevoli ghalihom u li kienet ghaddiet in gudikat u l-atturi ma kienux ottemperaw ruhhom ma' l-ordni moghti lilhom biex jizgumbraw mis-sit. Teddy Rapa xehed li huwa hallas lil Joseph Magro l-ammont ta' LM7,401.69 ghaliex hekk gie mitlub. Ghalhekk dawn il-konvenuti rrikorrew ghall-proceduri legali li kien jispettahom skont il-ligi.

Konsegwentement ma jistghux jinstabu responsabbli ghal xi danni li setghu gew kagunati waqt l-izmantellar tal-makkinarju. Dan jirrizulta li gie wkoll rikonoxxut mill-istess atturi fin-nota ta' sottomissjonijiet taghhom fejn gie sottomess li l-intimat Joseph Magro ghandu jigi ritenut responsabbli ghad-danni sofferti u kwindi jigi kkundannat ihallas l-ammonti likwidati fir-rapport.

Ghaldaqstant din il-Qorti tqis li din l-eccezzjoni hija misthoqqa u kwindi tillibera lil dawn iz-zewg konvenuti mill-osservanza tal-gudizzju. In

vista ta' dan m'hemmx lok ghalfejn din il-Qorti titratta l-eccezzjonijiet l-ohra mressqa fil-mertu minn dawn iz-zewg konvenuti.

L-eccezzjonijiet tal-konvenut Magro

Illi l-konvenut Joseph Magro jichad kull responsabilita' tal-hsarat li rrizultaw. Fit-tieni eccezzjoni tieghu jsostni li:

Illi jekk hemm xi responsabilita', din mhija ta' hadd hlief aktar tal-istess attur Frank Rapa, li sfida kull ordni ta' din il-Qorti kif ukoll tal-ufficjali taghha; kien hu li naqas li jzarma u li johrog mill-fabbrika l-makkinarju u l-ingenji kollha li l-Qorti kienet ordnat li jitnehhew f'terminu li kienet iffissatlu; u kien l-istess Frank Rapa li dahal fil-fabbrika u fixkel l-operat tal-marixxal u tal-esponenti, u kien hu stess li beda jaghmel hsara fil-makkinarju u l-ingenji li l-Qorti kienet ordnat li jinhargu minn hemm gew, u dan sar quddiem ghajnejn kull min kien prezenti kemm il-marixxal u l-pulizija;

Illi dwar dan il-konvenut ma jirrizultax li kien inghata xi digriet ghall-hatra tieghu mill-Qorti li kellha quddiemha l-mandat ta' zgumbrament ghalkemm f'xi digrieti huwa jissemma' b'ismu. Huwa evidenti li dan il-konvenut tqabba mill-Marixxal tal-Qorti Joseph Xuereb sabiex jizmantella l-impjant u l-makkinarju li kien hemm fis-sit. Infatti mix-xhieda ta' l-istess Marixxal⁶ li z-zarmar sar kollu minn Magro u ta' Rapa qatt ma kienu prezenti waqt iz-zarmar. L-istess Joseph Magro fix-xhieda tieghu⁷ jikkonferma li x-xoghol ta' zarmar sar minnu u l-haddiema mqabba minnu. Huwa inoltre' xehed li kienu ghadu konvint li x-xoghol sar kif support.

---

⁶ Seduta tal-21 ta' Jannar 2010

⁷ Seduta tat-30 ta' April 2010

Illi kif diga' gie stabilit mir-rapport tal-esperti teknici z-zarmar mil-lat mekkaniku sar skont is-sengha w l-arti. Mhux l-istess jista' jinghad mil-lat elettroniku.

Illi l-konvenut Magro jsostni li fi kwalunkwe kaz huwa ma jistax jinzamm responsabbli ghaliex (i) l-attur Frank Rapa sfida l-ordni tal-Qorti u ma zgumbrax fit-terminu moghti lilu u huwa seta' jippervjeni li kienet se ssir hsara lill-makkinarju w allura ghandu japplika l-principju ta' *volenti non fit injuria*; u (ii) kien l-istess Frank Rapa li fixkel l-operat tal-marixxal u tieghu waqt iz-zarmar tal-makkinarju u li allura kkaguna l-hsara.

Illi fis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet **Delmar et vs Mifsud et**⁸ gie ritenut li:

L-applikazzjoni tal-principju volenti non fit iniuria jippresupponi tliet elementi: il-prevedibbilita' tal-periklu, regoli kif dak il-periklu jigi evitat jew b'xi mod imnaqqas, u l-ksur volontarju ta' dawk ir-regoli da parti ta' min wegga'.

*Din il-Qorti terga' taghmel referenza ghas-sentenza fl-ismijiet **Paul Vassallo et v. Carmelo Pace** deciza fil-5 ta' Marzu 1986¹⁶ imsemmija mill-partijiet fejn intqal hekk:*

'B'riferenza ghall-imsemmi principju volenti non fit iniuria, ic-Charlesworth, Law of Negligence, pagna 498, josserva:

---

⁸ Appell 136/1999 deciz fit-3 ta' Dicembru, 2010

Kopja Informali ta' Sentenza

'A person who makes an agreement with another, either expressly or by implication, to run the risk of injury caused by that other, cannot recover for damage caused to him by any of the risks he agreed to run';

Kif ikompli ic-Charlesworth, op. cit. (Pagna 498):

'... the first point is that the Courts will not find the existence of an implied agreement unless the person who is alleged to have made it had full knowledge of the nature and extent of the risk to be run. The other point is that although plaintiff had full knowledge of the nature and extent of the risk and, with that knowledge, in fact incurred it, he will not be prevented from recovering unless the circumstances are such as to show that incurring the risk he did it on the terms that the loss should fall on him and not on some other person. This is because, as has often been pointed out, the maxim is volenti non fit iniuria and not scienti non fit iniuria. Knowledge of the risk is therefore only one of the elements which has to be taken into account in deciding whether the inference that the plaintiff agreed to take the risk upon himself can be drawn'.

Illi fil-fattispecie ta' dan il-kaz ma kien hemm l-ebda tip ta' ftehim bejn l-atturi u l-konvenut Magro. Kwindi dan il-principju nvokat mill-konvenut mhux applikabbli ghall-kaz odjern.

Din il-Qorti tqis ukoll li l-argument migjub mill-konvenut Magro li ghal dak kollu li gara jahti l-istess Frank Rapa billi sfida l-ordni tal-Qorti u ma harigx meta kellu johrog mis-sit mhux wiehed validu skont il-ligi. Il-fatt li Frank Rapa ma harigx mis-sit fit-terminu ordnat mill-Qorti kienet kwistjoni li tirrigwarda lill-konvenuti l-ohra f'din il-kawza. Infatti kien ghalhekk li huma pprocedew bit-talba taghhom ghall-hrug ta' mandat ta' zgumbrament. D'altronde huwa maghruf li sentenza taghmel stat biss fil-konfront tal-partijiet.

Il-konvenut Magro ma jistax jezimi ruhu mir-responsabilita' tal-hsara kkagunata lill-makkinarju mil-lat elettriku. Mhux korrett jinghad li ghaliex din l-operazzjoni kollha ta' zmantellu sehhet fl-ezekuzzjoni ta' mandat ta' zgumbrament ebda tip ta' diligenza ma kienet rikjesta. Infatti jirrizulta ampjament li Joseph Magro kien qieghed jesegwixxi nkarigu moghti lil mill-Marixxal tal-Qorti u ta' liema bicca xoghol huwa thallas diga' ammont ta' flus. Huwa ghalhekk kien fl-obbligu li juza' dik id-diligenza li hija necessarja sabiex ix-xoghol jitwettaq skont is-sengha w l-arti. Huwa evidenti li sa matul is-smigh ta' din il-kawza l-konvenut Magro ma fehm li l-inkarigu li dahal ghalih kien wiehed delikat u mhux kif xehed li kulhadd jaf iholl skorfina. Huwa ovvju wkoll mir-rizultanzi processwali li Joseph Magro qatt ma kellu xi esperjenza fl-izmantellar ta' makkinarju ta' tali portata u anki l-haddiema li qabbad ma kienux kwalifikati. Lanqas irrizulta li l-istess Magro almenu fittex xi parir minghand xi tekniku biex mil-lat elettriku ma tigix ikkagunata hsara. Infatti rrizulta li mil-lat mekkaniku l-izmantellar twettaq skont is-sengha w l-arti.

Illi l-konvenut sostna wkoll li Frank Rapa fixkel l-ezekuzzjoni tax-xoghol tieghu u xhieda ta' dan kienu l-Marixxal u l-pulizija prezenti. Filwaqt li mill-atti tal-mandat ta' zgumbrament jirrizulta li Frank Rapa f'certu istanzi kien qieghed jikkawza xi problemi, madankollu jirrizulta wkoll li f'certu stanzi ohra huwa lanqas kien qieghed jithalla jidhol fis-sit. Mhux hekk biss talli l-Marixxal Xuereb xehed li ta' Rapa ma kienux prezenti waqt l-izmantellar. Il-Marixxal Xuereb xehed ukoll izda li rigward il-control panel tal-plant tal-bricks, fejn hemm il-wiring, iddecidew illi t-truf ta' kull naha ma jmissuhomx ghaliex kienu inghataw parir (min ghand min ittiehed dan il-parir ma jirrizultax) li jekk jaqtghu t-truf jintilef il-post fejn jitqabbad ma' post iehor. Ghalhekk fejn inqatghu l-wires ghamlu n-numru biex kull naha tal-wire li tkun inqatghet taqbel man-naha l-ohra. Dakinhar Frank Rapa beda jghid x'kienu qed jaghmlulu u l-Marixxal rah jaqla' n-numri li kienu poggew

mal-wiring maqtugh. Biss pero' jinghad li gie konkluz mill-esperti teknici li l-mod kif gie zarmat ma sarx b'mod tajjeb ghar-ragunijiet indikati fir-rapport taghhom.

Illi l-istess Periti in eskussjoni spjegaw li c-cifra ndikata minnhom fi hsarat hija dovuta ghall-hsarat biss imgarrba fis-sistema elettrika u mhux fis-sistema mekkanika. Huma kkonkludew ukoll li meta spezzjonaw il-makkinarju f'ta' Gruwa u fil-bitha ta' Xhajma deher evidenti li l-makkinarju kien espost ghall-elementi u mhux mantnut, minghajr ghata ta' protezzjoni.

Ghalhekk fil-fehma tal-Qorti l-konvenut Joseph Magro ghandu jinstab responsabbli tal-hsarat li l-makkinarju garrab mil-lat elettriku hekk kif stabbilit mill-esperti teknici. Madankollu l-istess konvenut ma kienx il-persuna li zamm ghandu l-istess makkinarju fosthom il-pannelli tal-kontroll. Dawn kienu f'idejn il-kunsinnjatarju li pero' mhux parti f'din il-kawza. Irrizulta li l-oggetti nkluz il-pannelli tal-kontroll thallew fl-apert mentri kien ikun ferm ahjar li kieku dawn kellhom xi tip ta' ghata bhala protezzjoni. Ghalhekk il-konvenut ma jistax jinstab li huwa responsabbli ghal tali hsara mgarrba.

Ghal dawn il-motivi, din il-Qorti taqta' u tiddeciedi din il-kawza billi filwaqt li tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti Rapa proprio et nomine u ghaldaqstant tilliberahom mill-osservanza tal-gudizzju, tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut Joseph Magro u ghaldaqstant tilqa' t-talbiet attrici billi:

1. Tiddikjara li l-konvenut Joseph Magro huwa responsabbli ghall-hsarat kawzati fl-ingenji proprjeta' tal-atturi li kienu jinsabu fuq is-sit f'Ta Xhajma limiti tan-Nadur, Ghawdex;

2. Tillikwida l-valur tal-hsarat kawzati fl-istess ingenji fl-ammont ta' hamsa u ghoxrin elf Ewro (€25,000);

3. Tikkundanna lill-konvenut Joseph Magro sabiex ihallas lill-atturi d-danni hekk kif likwidati minn dina l-Qorti bl-imghax legali mid-data ta' din is-sentenza sal-pagament effettiv.

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment ma' dan ir-ikors guramentat kontra l-konvenut Joseph Magro, hlief ghal dawk l-ispejjez relatati mal-eccezzjonijiet tal-konvenuti Rapa proprio et nomine li ghandhom jigu sopportati mill-atturi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----